

HELDEN 6

Tekst: Kirsten van der Kolk

Kirsten van der Kolk ontmoet Ria Stalman

Zwart gat van een halve dag

Wanneer de Oostbloklanden in 1984 de Spelen van Los Angeles boycotten, is discussiewerper Ria Stalman plotseling favoriet. In een zinderende finale wint ze met haar allerlaatste worp goud. Ze stopt een paar maanden later en wordt commentator bij atletiekwedstrijden. Journalistiek als de perfecte remedie tegen het zwarte gat dat topsporters na hun carrière vrezten. Onze Kirsten van der Kolk kan erover meepraten.

In het souterrain van een Amsterdams grachtenpand, het kantoor van haar bedrijf De Rederij, zit een lange vrouw van 59 met halflang blond haar. Ik heb moeite de atlete met krullen van de overwinningsfoto erin te herkennen. "Dat was een permanentje. En ik was groot en fors. Ik woog 95 kilo en was hartstikke sterk. Als ik over straat liep, zeker in Amerika, keken ze mij na. Wij zijn toch de mastodonten van de atletiek. Het was een verademing toen ik stopte. Op een gegeven moment woog ik 78 kilo. Dat vond ik een stuk plezieriger. Ik kon ook gewoon eens leuke kleren kopen. Ik bedoel, het toont niet zo charmant als je enorme spierballen hebt. Dan kan je wel een jurkje aan doen, maar dat is een raar gezicht. Ik heb nu nog weleens dat ik mij een aangeklede olifant voel, als ik een jurk aantrek. Daar zal jij geen last van hebben, toch?" Nee. Met mijn 55 kilo wedstrijdgewicht staan alle kleren leuk. Alleen ben ik er niet lichter op geworden sinds ik ben gestopt.....

We praten over de invloed die de Amerikaanse sportbeleving heeft gehad op haar carrière. Na jaren van, in haar woorden, aanmodderen maar wel tien keer per week in Den Haag trainen en een fulltime baan, koos ze eind jaren zeventig voor studeren en trainen in de VS. "Ik heb mijn sportcarrière nooit gepland; ik had ook geen vooropgezet doel om Olympisch kampioen te worden. Ik dacht dat ik daar het talent niet voor had. Door die trainingen in Amerika ging het op een gegeven moment heel erg goed. De mentaliteit was een verademing ten opzichte van de Nederlandse; je mocht gewoon presteren. In Nederland was je een uitslover; we praten hier over de vroege jaren tachtig, er was hier nog geen prestatie maatschappij."

Boycot

Op een dag in april 1984 krijgt Ria in Amerika een telefoontje van toenmalig atletiekjournalist Hans van Wissen van de Volkskrant. Na een gezellig babbeltje vraagt hij haar wat zij ervan vindt. "Ik had geen idee waar hij het over had. Hij vertelde dat de Sovjet Unie had aangekondigd dat ze de spelen gingen boycotten en dat de verwachting was dat de rest van het Oostblok zou volgen. Ik las wel een krant, maar daar stond amper internationaal nieuws in en al helemaal niks over een boycot. Althans die dag nog niet. Wat ik daarvan vond? Dus ik zei: Nou Hans, vorig jaar ben ik op de wereldkampioenschappen zevende geworden achter zes Oostblokkers, dus ik zou zeggen dat mijn kansen met 95% stijgen." Het is drie weken voor de Olympische Spelen als Ria 71,22 meter gooit, nog steeds het Nederlands record. "Iedereen heeft in zijn carrière weleens een uitschieter. Die dag liep het helemaal. De omstandigheden waren ideaal. Ik was ook heel erg ontspannen, omdat ik helemaal niks verwachtte van die wedstrijd. Ik kwam net uit een zware trainingsperiode en ik was heel erg moe. Bovendien had ik zes weken geen wedstrijden gedaan. De eerste worp was meteen raak. Ik weet het nog precies. Ik heb het lijstje nog ergens.... Toen ik in de voorbereiding die 71 meter gooide besepte ik dat die titel mij niet meer kon ontgaan." Toch verloopt de voorbereiding op de Olympische Spelen niet vlekkeloos. "De dag na die uitschieter ging ik een rustige ontspannen training doen. De discussen vlogen alle kanten op. Er is niets aan de hand, zei ik tegen mezelf, al gooi ik maar 65 meter op de Spelen. De nummer twee had een PR van 65,5, dus ik had nog altijd de beste kansen. Zij moest dan op de top van haar kunnen presteren. Maar ik wist opeens niet meer hoe ik de discus over een behoorlijke afstand het veld in moest krijgen. Ik heb er huilbuien om gehad en pas drie weken erna is het met veel moeite een beetje goed gekomen."

Favoriet

Voor de finale is Ria favoriet. Ze kan niet verliezen. Bij de warming-up is Herman Buts, de trainingscoördinator, aanwezig. "Hij zag het ook wel zwaar in geloof ik, maar het ging elke dag een

beetje beter. Ik had nog maar een paar worpen gedaan toen Herman zei: Stop maar. Het ziet er goed uit. Je staat makkelijk 65 meter te gooien, ze schijten in hun broek. Ik wilde het met tegenzin geloven; het is moeilijk te zien hoe ver je werkelijk gooit."

Vanaf het begin van de wedstrijd staat Ria aan de leiding. Tot aan de vijfde worp, wanneer ze wordt gepasseerd door de Amerikaanse, met wie ze jarenlang heeft getraind, haar. Ria's vijfde worp gaat vervolgens volledig mis. Het komt aan op haar allerlaatste worp. "Ik was vooral kwaad op mijzelf. Ik probeerde maar te ontspannen. Ik heb nog wel een aanwijzing van mijn coach op de tribune gehad. Het was een enorme heksenketel in het stadion, maar zijn fluitje herkende ik overal. Hij maakte een gebaar dat ik mijn benen beter moest gebruiken." Ria staat op uit haar stoel en doet in de kleine ruimte voor hoe ze moest staan. "En...god zegene de greep, huppatee en het was genoeg!" Met die laatste worp wint ze goud, met 65,36. "Ik had het mijzelf nooit vergeven als ik niet had gewonnen, dat had ik echt mijn graf mee ingenomen."

Vlaggen

Ze was ontzettend blij, zegt ze, maar niet uitzinnig. "Dat was mijn karakter, maar ook de tijd waarin het gebeurde. Hoewel, het was Los Angeles met de chauvinistische Amerikanen. Er werd daar voor het eerst met vlaggen rondgelopen. Ik kreeg een Nederlandse vlag aangeboden, maar ik was er te bescheten voor om daar een rondje mee te gaan lopen. Achteraf denk ik dat ik niet zo'n nuchtere trien had moeten zijn. Ik was toch wel overdonderd. Hoe heb jij dat dan ervaren, Kirsten?"

Ik herken dat wel. Voor de finalerace heb ik mijzelf vaak zien winnen, verder gingen mijn gedachten echter niet. Ook al had ik de ervaring van mijn bronzen medaille in Athene, de hectiek na het winnen van een medaille overrompelde mij weer. Je bent er niet op voorbereid. Er wordt aan je getrokken en gedaan. Je wordt geleefd tijdens je allermooiste sportmoment. Ik zou het nog wel een keer over willen doen. En dan zoals ik het wil.

Zachtjes stromen de geluiden van de straat naar binnen. De deur staat op een kiertje. Het is warm. Met een papiertje waait Ria zichzelf verkoeling toe. Onder de tafel ligt haar hond te knagen aan een stuk merg. Als ik zo met haar aan tafel zit, voelt haar overwinning nog kortgeleden.

De boycot heeft een belangrijke invloed gehad op Ria's carrière, het bleef haar na de Spelen achtervolgen. Twee weken na LA houdt het Oostblok zijn eigen Spelen. Een Tsjechische gooit 73,36 meter. "Ja, ik heb ze wel om de oren gekregen. Snerende commentaren. Kan ik er wat aan doen dat ze er niet waren? Wie er niet is, kan niet winnen. Maar goed...Het is wel zo dat de commentaren daarop de lol enigszins vergald hebben. Wat moet ik ermee? Als ze er wel geweest waren, was het voor mij ook een andere wedstrijd geworden."

Na LA doet Ria nog mee aan een atletiekwedstrijd in Nederland. Ze krijgt er vreselijke ruzie met de juryleden. "Je mag verwachten dat de jury de baan met de gunstigste omstandigheden uitzet. Als dat niet zo is, maak ik bonje met ze. Dat had ik mijn hele leven al gedaan, maar dan ben je Olympisch Kampioen en heb je opeens een grote bek... Ik heb nog een demonstratiewedstrijd gedaan en dat was het. Toen zijn we eens goed naar mijn rug gaan kijken. Al voor de WK van 1983 had ik tijdens een training een hernia opgelopen. Die is nooit helemaal overgegaan en ik had geen zin om in het ziekenhuis te belanden. Ik heb er nog steeds wel eens last van. Bovendien was ik 32. Normaal begin je halverwege oktober weer met de opbouw voor de wintertraining en daar ben ik niet aan begonnen. Het was tijd om iets anders te gaan doen.

Tot ik een middag half november in, God betere, Katwijk uit mijn raam keek. Ik zag de regen tegen de ramen slaan en dacht: een column voor het AD, waar moet ik het nu weer over hebben? Ik zag het even helemaal niet meer zitten. Ik heb overwogen mijn tas te pakken en weer naar Amerika te gaan om te trainen. Maar je komt jezelf toch op een dag tegen met een kapotte rug, want dat zou onherroepelijk gebeuren. Of dat het niet meer gaat zoals je wilt. Ik heb het dus maar niet gedaan. Daar ben ik ook wel weer laconiek en praktisch in. Bijt maar even door. Mijn zwarte gat heeft een halve dag geduurd."

Ria lacht, maar voegt er meteen aan toe: "Máár als ik met mijn journalistieke activiteiten niet meteen een leuke invulling van mijn dagen had gehad, was het een stuk moeilijker geweest. Het heeft in ieder geval nog veel geregend die week, maar de gedachte was weg en er is uiteindelijk ook een column voor het AD gekomen. Misschien is mijn rouwperiode wel later gekomen, toen Ellen van Langen goud won in Barcelona. Zij was zo gigantisch blij een feestje aan het vieren. Toen werd ik bijna jaloers en dacht ik: Jeetje, ik heb er veel te weinig van genoten. Toen pas besepte ik dat dat nooit meer terugkomt."